II. FUNCȚIA STILISTICĂ

În științele comunicării, noțiunea de funcție este considerată o achiziție modernă, fructificată începând cu prima jumătate a secolului XX, însă observațiile asupra rolurilor și scopurilor pe care limbajul verbal le îndeplinește datează din Antichitate. Într-una din cele mai bune monografii asupra conceptului de funcție, *Language and its functions* [Limba și funcțiile sale], lingvistul olandez Pieter A. Verburg (1905-1989) observă că interesul pentru întrebuințarea limbii ca mijloc de comunicare interumană a generat perspective și interpretări distincte de la epocă la alta, iar această diversitate a format un tezaur de idei care, în prezent, este reevaluat.

Contemplată din unghi istoric, lipsa de consens asupra importanței și numărului funcțiilor pe care limba le asigură în procesul de comunicare este firească în condițiile în care, până la constituirea lingvisticii ca disciplină științifică, fapt petrecut la începutul secolului al XIX-lea, observațiile privind alcătuirea și funcționarea limbii s-au dezvoltat mai cu seamă pe terenul altor discipline, mai cu seamă filosofia, retorica, gramatica limbilor clasice și hermeneutica biblică.

Varietatea demersurilor de a fixa în cadre adecvate meditațiile despre limbă a avut efecte benefice, aspect oglindit, în prezent, de setul de definiții pe care lingviștii le-au formulat pentru a explica noțiunea de funcție. Lingvistul britanic David Crystal (n. 1941) a identificat patru accepții dominante, de uz curent în științele limbajului.

BDD-B381-06 © 2014 Vasiliana '98
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:02:15 UTC)

În primul rând, termenul *funcție* denumește (1) „relația dintre o formă lingvistică și alte componente ale structurii sau ale sistemului lingvistic de apartenență" (Crystal 2008: 201). De pildă, un substantiv poate avea, în acord cu poziția pe care o ocupă în lanțul sintagmatic al unui enunț, funcție sintactică de subiect (*Băiatul* citește), de complement direct (Fata urmărește *băiatul*), de circumstanțial sociativ (El călătorește *cu băiatul* vecinului) ș.a.

Prin generalizare, (2) în analizele cu grad înalt de formalizare este folosită accepția matematică: „relație prin care unui obiect i se atribuie o singură valoare prin raportare la un domeniu" (Crystal 2008: 202).

În fonologie, (3) este evaluat *randamentul funcțional* al opozițiilor dintre foneme. Acesta se stabilește „pentru opozițiile între două foneme distinse printr-o singură trăsătură, fie în funcție de frecvența în lexic (pe baza dicționarelor), fie în funcție de frecvența în discurs (pe baza textelor). Opozițiile cu randament funcțional redus sunt mai susceptibile de a fi eliminate dintr-o limbă, îndeosebi dacă această caracteristică se corelează cu altele, cum ar fi gradul scăzut de integrare în sistem (opoziția este izolată)" (Bidu-Vrănceanu et al. 2001: 421). De pildă, randamentul funcțional al opoziției /surd/-/sonor/ este ridicat în sistemul consonantic al limbii române, aspect probat de șirul de perechi minimale de foneme precum oclusivele /p/-/b/, /t/-/d/, fricativele /f/-/v/, /s/-/z/ ș.a. Pe de altă parte, în limbă se manifestă și opoziții cu randament funcțional scăzut. Astfel, pentru redarea grafică a fonemului /v/, în limba română contemporană se întrebuințează, de cele mai multe ori, litera *v* și, în anumite condiții, litera *w* („dublu v"), al cărei randament funcțional este scăzut, motiv pentru care opoziția grafică dintre grafemele *v* și *w* se anulează în unele circumstanțe. Mioara Avram (2002: 149) notează că folosirea „literei *w* este limitată la neologisme

BDD-B381-06 © 2014 Vasiliana '98
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:02:15 UTC)

neadaptate, de obicei cu caracter internațional, la nume proprii străine sau cu rezonanță străină și la derivate ale acestora". Astfel, substantive comune și proprii precum *watt*, *wolfram*, *Ludwig* sunt resimțite ca străine și redate grafic cu *w*, însă termeni precum *clovn*, *șvaițer*, *vatman*, *vermut*, *viking* evidențiază faptul că naturalizarea neologismelor, adaptarea lor la sistemul limbii române, „a dus la înlocuirea lui *w* cu *v*" (Avram 2002: 152).

Nu în ultimul rând, cea mai răspândită accepție a termenului *funcție* se referă la (4) rolurile și scopurile întrebuințării limbii ca mijloc de comunicare între oameni. Până la apariția modelelor științifice moderne, moștenirea filosofiei și a retoricii este cea mai bogată în acest sens.

BDD-B381-06 © 2014 Vasiliana '98
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:02:15 UTC)